

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 Valtioneuvosto

Viitteenne VN/10025/2020, 8.5.2020

Lausuntopyyntö: HE luonnos laiksi ydinenergialain sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n ja Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyvät asetukset

Kiitämme lausuntopyynnöstämme ja haluamme tuoda esille seuraavat seikat:

VYR:in toiminta

HE:ssä luonnokseksi laiksi on näkemyksemme mukaan rahaston hallintoa ja sijoitustoimintaa koskien tehty oleelliset muutokset, joita esitettiin yksimielisesti TEM:in asettamassa työryhmässä ja muutoksissa on otettu myös huomioon VTT:n poikkeava asema muista jätehuoltovelvollisista.

Tutkimusohjelmien järjestäminen ja sisältö

Näkemyksemme mukaan olennainen edellytys asiantuntemuksen varmistamiseksi, myös yllättävissä tilanteissa, on, että tutkimusohjelmissa tehtävä tutkimus on tieteellisesti korkeatasoista ja että tulosten on oltava julkaistavissa pääosiltaan. Tämä vaatimus laissa on ollut keskeisen tärkeä sille, että Suomen ydinturvallisuuden osaaminen on kansainvälisesti korkealla tasolla. Jos asiaa ei korosteta, niin on vaara, että ohjelmassa tehtävä tutkimus suuntautuu liian soveltavaksi ja nopeasti hyödynnettäviin tuloksiin tähtääväksi. Tämä voi johtaa luottamuksellisiin raportteihin ja laskevaan kansainvälisten tieteellisten julkaisujen määrään, mikä alentaa osaamisen tasoa ja tekee Suomesta vähemmän halutun kumppanin kansainvälisiin yhteishankkeisiin, mitkä ovat aivan olleellisia osia asiantuntemuksen hankkimisessa. Siksi esitämme tämän kirjaamista myös lakiin eikä ainoastaan perusteluihin.

Mielestämme on erittäin tärkeää korkeatasoisen asiantuntemuksen saatavuudelle ja varmistamiselle, että avustuksen kohteet olisivat edelleen ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvä soveltava tutkimustoiminta ja tätä tukeva tutkimusinfrastruktuuri sekä täydennys- ja muu koulutustoiminta korkea-asteen koulutuksessa, joka jatkossa ei olisi rajoittunut, esitetyn mukaisesti vain ydinjätehuoltoon liittyvään koulutustoimintaan. HE:n esitetty muutos mahdollistaa koko ydinenergia-alan tohtorikoulutuksen järjestäminen, mikä on mielestämme erittäin oleellinen toimenpide korkeatasoisen asiantuntemuksen varmistamiselle.

Tutkimusohjelmien yhdistyminen on mielestämme lähtökohtaisesti hyvä asia, koska sillä on mahdollista saada sekä lisää tehokkuutta että välttää aiemmin ohjelmien väliin kuuluvien aiheiden kattaminen ohjelmassa paremmin, mistä esimerkkeinä kapselointilaitos ja käytöstäpoisto. Tulevassa tutkimusohjelmassa tulisi kuitenkin olla eri tasapainoinen edustus eri aihepiireistä, etteivät pienemmät aihealueet jää huomiotta syntyvässä kilpailussa ja että koottavat maksut heijastuisivat kuhunkin aihealueen tutkimusvolyyymiin.

Siirtyminen kuuden vuoden (3+3) ohjelmakauteen tuo tarvittavaa pitkäjänteisyyttä ja tehokkuutta, mutta tällöin tulee pitää huoli siitä, ettei kaikkea rahoitusta sidota ensimmäisenä vuonna koko ohjelmakauden ajalle, koska tällöin uusien avausten tekoon ei jäisi resursseja. Olisi myös hyvä, jos ohjelman loppukaudella voitaisiin aloittaa seuraavalle kaudelle jatkuvia hankkeita, jotta kuuden vuoden välein ei tule täydellistä katkosta. Tutkimuksen vaatiman pitkäjänteisyyden lisäksi tarvitaan mahdollisuutta nopeaan reagointiin toimintaympäristön muutoksissa. Esitetyt muutokset vaikuttavat myös rahoituspäätösten nopeutumiseen, mitä kannatamme.

Tutkimuslaitoksen näkökulmastamme kannatamme ehdotettua IPR-asioita koskevaa täsmennystä, että tutkimusorganisaatiot voivat tehdä tarvittavia tarkentavia sopimuksia ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten kanssa muun muassa liittyen tutkimushankkeiden tuloksena syntyvien immateriaalioikeuksien käyttöoikeuksiin liittyen

Tommi Nyman
Vice President
Ydinenergia

Tiedoksi

Tanja Huoponen, Anna-Maria Nuutila, Petri Kotiluoto, Satu Helynen